

Wspomnienie o kolegach z Sekcji Górniczo-Hutniczo-Naftowej Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii

Minęło ponad 60 lat od powołania Stowarzyszenia Techników Polskich (STP) w Wielkiej Brytanii, a w jego ramach Sekcji Górniczo-Hutniczo-Naftowej. Działania i osiągnięcia tej sekcji zostały wyczerpująco przedstawione przez W.H. Folkierskiego w pracy *Wspomnienia z działalności wychowawców i wychowanków Akademii Górniczej w Krakowie na obczyźnie w latach wojny 1939–1945* (Wydawnictwo Literackie, Kraków 1989), w rozdziale pt. *Trudne lata AG*.

W 1939 r. większość wspomnianych przeze mnie kolegów studiowała w Akademii Górniczej, nieliczni zaś byli studentami innych uczelni. Po klęsce wrześniowej przedostali się oni do Francji, gdzie brali udział w walkach II wojny światowej jako żołnierze jednostek polskich w kampanii francuskiej. Później los rzucił ich do Wielkiej Brytanii, gdzie walczyli w różnych jednostkach Wojska Polskiego. Wielu z nich ma za sobą wspianą kartę wojenną. Należą do nich m.in.:

- ❑ Wojciech Domżański — oficer nawigacyjny okrętu podwodnego *Dzik*; wielokrotnie odznaczony — geofizyk;
- ❑ August Nieniewski — uczestnik walk w Tobruku, później zastępca dowódcy zaopatrzenia II Korpusu WP oraz oficer łącznikowy brytyjskiej administracji wojskowej — geolog;
- ❑ Stanisław Oczkowski — uczestnik walk w Tobruku, później bitew II Korpusu we Włoszech; wielokrotnie odznaczony, w tym Krzyżem *Virtuti Militari* — geofizyk;
- ❑ Jan Rduch — uczestnik walk we Francji, następnie w Armii Brytyjskiej w Afryce Zachodniej, Birmie i Egipcie w stopniu majora — geofizyk;
- ❑ Stefan Wlekiński — uczestnik kampanii wrześniowej, później w Wojsku Polskim we Francji, Anglii i na Środkowym Wschodzie, brał udział w walkach II Korpusu we Włoszech — geolog;

- Edward Zarudzki — jako pilot w stopniu majora zasłużył się w Bitwie o Anglię; odznaczony Krzyżem Virtuti Militari i wieloma innymi odznaczeniami brytyjskimi i polskimi — geofizyk.

Wybitni przedstawiciele nauki i techniki, mając na uwadze konieczność przygotowania dla kraju na okres powojenny wysoko wykształconej kadry specjalistów, powołali w 1942 roku Radę Akademickich Studiów Technicznych (RAST), do której weszli m.in. prof. S. Płuzański i prof. S. Skoczył. Byłych studentów kierowano na uczelnie, by ukończyli przerwane przez wojnę studia. Jedną z tych uczelni była Royal School of Mines w Birmingham. Jej wykładowcami byli także wybitni polscy naukowcy i specjaliści: M. Balicki, W. Cybulski, A. Jakubowski, M. Książkiewicz, A. Skąpski i S. Wyrobek.

W 1945 r. zorganizowano we Włoszech (Bologna) Sekcję Górniczo-Hutniczo-Naftową Stowarzyszenia Techników Polskich. Inicjatorem i przewodniczącym sekcji został August Nieniewski — wychowanek Akademii Górniczej w Krakowie. W celu uzupełnienia studiów sekcja kierowała swoich członków na uczelnię w Turynie.

Wspomnieć należy, iż kilku starszych kolegów pracowało przed wybuchem wojny w Państwowym Instytucie Geologicznym lub prowadziło na zlecenie instytutu badania — Stefan Daszyński wykonywał na zlecenie PIG pomiary grawimetryczne; Michał Konecki został zatrudniony w PIG w 1936 r. i zajmował się tematyką geologii złóż ropy i gazu na Podkarpaciu; Hilary Ortyński pracował w PIG od 1931 r., zajmując się poszukiwaniem węglowodorów na Podkarpaciu; a Stanisław Wyrobek w latach 1932–1933 prowadził na zlecenie PIG badania geofizyczne na Wschodnim Podkarpaciu i na Pomorzu.

Po wojnie Sekcja GHN Stowarzyszenia Techników Polskich w W. Brytanii liczyła ponad 100 członków, w tym około 20 kolegów zajmowało się badaniami geologicznymi. Filia bolońska sekcji liczyła 16 członków, w tym 2 geologów.

Po zakończeniu działań wojennych ponad 20 członków sekcji powróciło do Polski, zasilając kadrę nauczającą i badawczą AGH i innych uczelni, instytutów naukowo-badawczych oraz zakładów przemysłowych. Większość pozostała na obczyźnie, znajdując pracę w przemyśle wydobywczym, przy poszukiwaniach geologicznych czy przeróbce kopalin w Wielkiej Brytanii i jej koloniach, w Kanadzie, Australii, Ameryce Łacińskiej czy Afryce. I tak poza granicami Anglii znaleźli się: August Nieniewski (Argentyna, Boliwia), Stanisław Oczkowski (Kanada), Edward Polak (Australia), Jerzy Sosnowski (Kanada, Brazylia), Stanisław Tokarski (Kanada), Czesław Twardowski (Kanada), Stefan Wlekiński (Argentyna, Brazylia), Zbigniew Wyszynski (USA, Norwegia) i Edward Zarudzki (Kanada, USA, Włochy, Dania).

Wielu członków Sekcji Górniczo-Hutniczo-Naftowej STP ma poważne osiągnięcia naukowe i zawodowe. Członkowie sekcji opublikowali wiele prac poświęconych metodom, technikom i wynikom badań z zakresu geologii złóż, zagadnień wodnych, geofizyki i wiertnictwa. Niektórzy z nich zdobyli najwyższe tytuły naukowe, działając w różnych ośrodkach przemysłowych i akademickich:

- Wojciech Domżański zorganizował i przez wiele lat prowadził niezależną, znaną w świecie firmę konsultacyjną, będąc jednocześnie profesorem uczelni w Anglii, Kanadzie i Indiach. W latach 70. i 80. XX w. bezinteresownie wspomagał działalność polskiej

geologii na rynkach zagranicznych. W latach 90. był głównym konsultantem przedsiębiorstwa *Petrobalitic*;

- Michał Konecki był wykładowcą geologii i autorem skryptów dla studentów RAST — *Zarys petrografii węgla kamiennego* oraz *Stratygraficzne złoża ropy i gazu*;
- Lech Makowiecki był inicjatorem i współautorem pracy zbiorowej o zastosowaniu metod geofizycznych w poszukiwaniach geologicznych. Był wieloletnim doradcą technicznym w Centrum Zasobów Naturalnych, Energii i Transportu ONZ w Nowym Jorku, członkiem założycielem Stowarzyszenia Geofizyków Poszukiwawczych w Hadze i podobnej organizacji w USA;
- Edward Polak był inicjatorem zastosowania metod geofizycznych w australijskim górnictwie węglowym (badanie zagrożeń wodnych i tąpnięć);
- Czesław Twardowski był wieloletnim ekspertem ONZ. W środowisku geofizycznym był uznany za twórcę metody interpretacji polegającej na odpowiednim „studium charakteru refleksu”;
- Stanisław Wyrobek był szefem sekcji interpretacji prac geofizycznych *British Petroleum* na Morzu Północnym. Pod jego kierownictwem zostały wyznaczone główne struktury, w tym lokalizacja otworu wiertniczego, z którego uzyskano pierwsze na wysoka skalę dopływy gazu (złożo West Sole). Kierowany przez niego zespół wyznaczył też lokalizację otworu, po odwierceniu którego odkryto w 1967 r. złożo ropy naftowej Forties;
- Zbigniew Wyszynski był twórcą aparatury do monitorowania postępu wiercenia *Drilloskop* i wieloletnim ekspertem ONZ. Organizował i przez wiele lat prowadził Katedrę Inżynierii Naftowej na uniwersytecie w Trondheim (Norwegia);
- Edward Zarudzki był badaczem geologii oceanów w Amerykańskim Instytucie Oceanograficznym, profesorem uniwersytetu w Bolonii, a później na uniwersytecie w Kopenhadze zajmował stanowisko profesora w zakresie geologii mórz i oceanów oraz wulkanizmu podmorskiego.

Członkowie sekcji utrzymywali także ścisły kontakt z kolegami w kraju, szczególnie od początku lat 70. XX w., udostępniając im aktualne publikacje naukowo-techniczne i często osobiście konsultując wiele przedsięwzięć organizacyjnych związanych z wprowadzaniem metod i technik badawczych, wyborem i zakupem urządzeń i aparatury badawczej, a także organizacji eksportu polskiej geologii do krajów na innych kontynentach. Wiedza i bezinteresowna życzliwość wielu kolegów z sekcji miała duży wpływ na rozwój działalności polskiej geologii na światowych rynkach.

Przez wiele lat członkowie Sekcji GHN STP byli w ścisłym kontakcie z Zarządem Głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa w Katowicach. Wiele ich artykułów opublikowano w wydawnictwach SITG.

Obecnie, po sześćdziesięciu kilku latach, Sekcja GHN Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii kończy swą chlubną działalność. Jej członkowie nie prowadzą już działalności zawodowej, ale podkreślić należy, że na trwałe zapisał się w historii polskiej geologii.

Wiesław Śliżewski